

Situationen i 1962

Det pædagogiske overflødigshorn skabt af politikere fra 1959 til 1962

Skolens udvikling:

Her berøres kun i korte hovedtræk, hvad der var karakteristisk for den pædagogiske udvikling i voksencentret og vel dermed også for forsorgens udvikling op igennem 1960. erne og 70. erne.

Virkninger og arbejdsmetoder forsøges belyst gennem personhistorier, mestendels fra min egen undervisning. Det følgende er centreret om skole og værksteder.

Skurvogne – Træningsskole et pædagogisk drivhus – vækstcenter

Undervisningstilbud for voksne i København i 1962

Center I V. og dermed skolen for voksne, blev uvist af hvilken grund oversat af de ledende personer indenfor forsorgen. Vi fik igennem årene, et væld af skemaer med finurlige spørgsmål, alle udarbejdet med henblik på børne- og ungdomskoler. Dette kan forekomme som en petitesse, men kan være den bagved liggende årsag til, at skolens social-pædagogiske tilbud blev nedlagt og forsøgt erstattet med en luftballon – hensygnende – kompenserende fritidsundervisning.

Man har simpelthen ikke anet vor eksistens, før vi faldt i brønden.

Skolens lærerstab var hurtigt oversat. En lærer var på ulønnet orlov på grund af samarbejdsvanskeligheder og tjenesteforsømmelser i den foregående skoleleders tid. En vikar for denne lærer havde ikke haft den foregående skoleleders sympati, og var nærmest skræmt til døde. Hendes skema var noget nær umuligt at administrere.

Dette kan i nogen grad tjene til undskyldning for, at læreren fandt anden beskæftigelse, og at jeg i mine første pædagogiske udfoldelser, da jeg overtog timer fra dette skema, måtte erkende mine manglende kvalifikationer og faktisk havde fiasko, men da man ikke praler med sine fiaskoer og åndssvage er søde og rare mennesker, tror jeg ikke, at andre opdagede, hvor ringe det stod til med min undervisningsfærdighed.

En tredje lærer kørte i de traditionelle skurer fra forrige århundredes rytterskoler. Han var selv godt tilfreds med sit virke. Forsøg på ændringer af hans metoder ville være spild af tid, især da han var tjenestemand og stort set kunne gøre, som han ville, blot han var på rette sted til rette tid.

Man har metodefrihed i folkeskolen – havde man og burde man have det i forsorgen? Den fjerde lærer, Karen var voksencentrets første lærer og var startet på institutionen Karens Minde i Sydhavnen, hvor hun arbejdede tæt sammen med spastikerafdelingens personale. Systematisk havde hun udviklet sine egne metoder, egne materialer og havde nået resultater, ingen blot havde drømt om.

I kraft af sin store viden og begavelse havde hun fundet nye veje og var i kraft af sin uselviske og beskedne optræden respekteret af alle personalegrupper. Hun blev i de følgende år den person, som fik størst betydning for udviklingen, hun var kontant, saglig i sin udtryksform og da hun havde begge ben på jorden, var hun i stand til at bringe flyvske visioner ned på et spiseligt og gennemførligt plan.

Hun kunne styre skolelederen.

4 fritidspædagoger som beskæftigedes på værkstederne og en børnehavepædagog på spastikerafdelingen. En løst ansat gymnastiklærerinde med pianist forestod centrets fysiske aktiviteter.

Skolens tilbud

Taleundervisning og service til hørehæmmede i form af høreapparater fandtes ikke. Lærerne gav bryst til brystundervisning eller undervisning på mindre hold. Gymnastik fandt sted i institutionens fest og kirkesal. Her hersede igennem flere år en «moden» gymnastikpædagog og pianist med meget store hold, 15 – 20 elever.

Helt på egen hånd havde hun ved en utrættelig indsats fået gennemført, ikke uden kamp, at eleverne skulle møde til tiden, helst omklædte i træningsdragter købt til formålet.

Gymnastikken var ganske udmærket og kan bedst sammenlignes med den tids gymnastik udført i Folkeskoleregi, men betydeligt mere varieret, da trillebånd og bolde blev flittigt anvendt inspireret af Mensendick gymnastikken.

Holdgymnastikken fik et look af normalisering, og da man hvert år afholdt en opvisning for alle interesserede, var her et uomtvisteligt bevis på, at også åndssvage kan noget. Det tog sig «godt» ud.

Alle, unge som ældre, mænd og kvinder og selv ret svært handicappede fik glæde af tilbuddet, læreren skånede absolut ikke sig selv.

Visitering – elevudvælgelse og holdsammensætning

Det første år eller to hjalp Karen mig med optagelse af nye elver og deres placering i vort mere end overskuelige system. Derefter forsøgte at inddele elverne i, hvad vi håbede på var homogene hold, hvor handicappet var det udslagsgivende.

Forstået således, at på et hold samledes fortrinsvis døve og hørehandicappede, på et andet svagsynede og blinde osv. Som i Folkeskolen skulle eleverne i videst mulige omfang være på samme indlæringstrin.

Denne «sortering» varede dog ikke ret længe, da vi hurtigt opdagede, at ved holdundervisning var det vigtigste krav, at holdet kunne fungere socialt sammen.

Bette

Mongol, 16 år. Ik. ca. 30-35, altså svært handicappet. På grænsen mellem idioti og imbecilitet. Hun var ud af en adelig slægt og familien var flittige til at besøge Bette. Familien tog meget aktivt del i foreningsarbejde for en forbedring af de åndssvage vilkår. Måske på grund af snobberi, måske på grund af velvilje overfor mennesker, der ydede en indsats for åndssvage fik Bette særbehandling

Hun blev inspirationen til de første radikale ændringer i skolens tilbud. Man kan selvfølgelig kritisere min første undervisning og fordømme min indsats, men jeg måtte i hele denne periode løbe mere end stærkt. Tiden og kræfterne slog ikke til kvalificeret forberedelse af undervisningen. At studere, hvad andre gjorde var urealistisk, og var der i øvrigt på dette tidspunkt hjælp at hente udefra med hensyn til undervisning af voksne, svært psykisk udviklingshæmmede? Næppe.

Vi var i 1962 på den rå mark, vi var i de første plovfurer. Bette blev af skolens lærere visiteret til undervisning af skolelederen, på dennes

debuthold. Seks elever, hvoraf to var i den værste lømmelalder, med kun fis og ballade i hovedet. Bette faldt igennem i denne skare af unge med livsappetit.

Hun var modsat dem indadvendt, gjorde hvad hun blev bedt om, hvis hun kunne. Aldrig gav hun udtryk for egne personlige meninger eller ønsker. Hun virkede kuet og veldresseret. Man ønskede, at Bettes læse-, skrive- og stavefærdigheder blev væsentligt forbedret. Hun var blevet undervist af landets eksperter i mere end 10 år. Skolelederen havde specialuddannelse i undervisning af læse og staveretarderede børn i Folkeskoleregi, hans egne to børn var ordblinde.

Han går ned i laveste gear og præsenterer Bette for begynderbøger. Pligtskyldigt læser Bette højt, men går i stå ved ord, der er nye og ukendte for hende. En teknik som at opløse ord i stavelser osv. kunne hun ikke, hun sad pænt og ventede på hjælp. Dengang var begynderlæsning ofte indsnævret til en litteratur som flg.:

Min mis har en mus; min mus har en mis, mors mis har en mus osv. Nogen indholdsforståelse var der ikke tale om. Bette forbandt intet med det, hun læste. Det var mekanisk læsning. Jeg lavede hjemme små sedler, hvorpå hun blev bedt om at gøre et eller andet. Ordvalget var omhyggeligt udvalgt, alle ord havde jeg hørt hende læse højt.

Jeg prøvede med forskellige spil, f. eks. ludo, med speciel terning, som jeg lavede. Højeste tal var 4; 5 og 6 var symboler, der udløste lakridspastiller. Penge og penges værdi havde hun intet begreb om. Bette var i hele sin opvækst blevet overmatchet, hun havde mindre-værd og dette blev ikke mindre af igen og igen at konfrontere hende med endnu flere, fordi andre med ambitioner ønskede det. Jeg havde det rigtig dårligt, fordi jeg følte, at det var psykisk vold, jeg udøvede endda mod betaling. Pædagogen var på Herrens mark, intet fra hans pædagogiske ballast havde brugsværdi. Bettes optræden og hele adfærd gjorde mig fortræd.

Apatisk, ingen smil, ingen tegn på glæde, altid havde hun pokeransigtet på. Hvorledes kunne man muntre hende lidt op? Jeg var hele tiden bange for at gøre noget forkert, hvis jeg pjattede, ville hun med rimelig god grund opfatte det som babysnak, og dermed diskriminering. Bette gjorde lydigt som et lam, det, hun blev bedt om, hun blev håndholdt og fulgt frem og tilbage fra afdelingen, hun var absolut ikke gangbesværet, aldrig gav hun udtryk for egne følelser, personlige meninger eller ønsker.

Hun virkede apatisk, kuert og for veldresseret.

Det ville have været befriende om hun bare en enkelt gang havde udtrykt:

«Det gider jeg da ikke».

Afdelingen indkaldte til et behandlingsmøde, familien var også repræsenteret. Jeg var bevidst om, at mødet for mig kunne blive en konfrontation mellem virkelighed, drømme, utopi og overfladesnak.

Jeg var i tvivl – skulle jeg være ærlig eller bare give dem det blålys, de efterlyste: *«Åhh, her går det godt».*

Jeg rådførte mig med Karen. Skulle jeg åbent og uden omsvøb gøre rede for mine egne synspunkter?

Skulle jeg pointere, at de var mine personlige og ikke lærernes som sådan, fordi vi endnu ikke indbyrdes, ej heller med forældre og de, der var i forældres sted, omsorgspersonalet havde drøftet, hvad man ønskede og forventede af skolen? At de synspunkter jeg havde i dag, ikke nødvendigvis var de synspunkter, jeg ville have om et halvt eller helt år, når mine barnesko var trådt til, og jeg havde fået mere viden og erfaring. Kunne jeg bede om konkrete forslag fra forældre og personale, for derefter at komme med mine egne? Mødet forløb som ventet. Jeg redegjorde for undervisningsforløbet.

Familien havde en tyrkertro på, at når skolelederen var den højest lønnede i etablissementet, var han også udstyret med de bedste kvalifikationer, derfor havde man specielt fremsat ønsket om, at netop han forestod undervisningen.

På et tidspunkt blev jeg lidt træt af al denne snak og siger:

«En ting står fast, i Folkeskolen var jeg en udmærket lærer, men her, står jeg på bar bund, jeg har ingen forudsætninger for at undervise Bette i dansk og regning, og i øvrigt kan jeg ikke se, hvorfor man skal give pigen endnu flere nederlag med noget, hun aldrig kan bruge til noget. Jeg føler, at jeg gør hende fortræd, hvorfor ikke prøve at finde frem til nogle aktiviteter, hun kan more sig med og som hun kan have gavn af?»

Bette fortsatte året ud hos mig, vi havde det godt sammen, men en lille glad, frigjort pige blev hun ikke. Næste skoleår samarbejdede afdeling og skole på flere fronter. Bette lærte at færdes på egen hånd på institutionen og blev optaget på et gymnastikhold for senere også at få fysisk træning.

Mødet fik bivirkninger

Lægen, der havde deltaget i mødet, kontaktede mig nogle dage senere og betroede mig, at forældrene var rystede. Jeg havde virkelig givet dem noget at tænke over, der var vendt op og ned på deres forestillingsverden.

Det ældre omsorgspersonale var forargede, men spurgte hun,

«var du før mødet klar over, hvor konfliktfyldt din redegørelse var»?

«Både ja og nej, jeg overvejede, om ikke det behageligste for alle, ville være at holde dem hen med pølsesnak, men jeg valgte altså at være hæderlig.»

«Bange af dig er du ikke» var hendes slutreplik.

Internt i skolen fik dette møde langtrækkende konsekvenser, vi drøftede problematikken indbyrdes og tilbød senere aldrig læse- og regneundervisning i traditionel forstand, hvis vi med den viden og erfaring, vi fik opbygget, skønnede, at eleven ikke havde behov derfor, og at det ikke umiddelbart kunne bruges af eleven. Af de mange undervisningsmaterialer, som vi og vore militærnægtere fremstillede igennem årene, var et signaldokument, som indgik i det, vi kaldte social træning.

Jeg havde det rigtig skidt med min samvittighed, fordi jeg følte, at jeg mod betaling gjorde et medmenneske fortræd. I min nød søgte jeg igen råd hos Karen. Det blev mig klart, at jeg var i fuld færd med at sætte mig nogle principper for mine krav til min egen personlige undervisning. Lærernes måtte komme senere.

1. Mine tilbud skulle være relevante i forhold til elevens behov.

2. Havde eleven ingen behov, på grund af manglende stimulation, måtte man skabe behov. Indviklet? Kompliceret? Ressourcekrævende?

Næh, det kunne være at gå en tur, at gå i institutionens butik for at købe et eller andet, eller lette fra kaffekopperne og skubbe en kørestol uden for, så kunne man da lytte til gråspurves kvinden.

3. Undervisningen skal være lystbetonet, det er fint, hvis den opfattes som leg mellem voksne.

4. Indlæringen skal tilrettelægges, så eleven ikke får endnu flere nederlag.

5. Selvtillid, selvværd selvrespekt skal styrkes. Mindreværd undgås. Til at grine af? Er dette den højere philosophiae for burhøns?

Men på dette primitive stade befandt jeg og mange af mine kolleger sig i 1962, uanset om man kan lide det eller ej.

Skulle man putte det ned under gulvtæpperne? Nogen gjorde og andre gør det stadig. Vi videreudviklede disse simple grundsætninger og skolens målsætning blev relevant ikke blot for eleverne, men også for mange andre?

Et af mine mange principper blev:

Når jeg underviser, skal det, om det overhovedet er muligt, ske som leg, men Bette kunne ikke lege, den evne tror jeg, man havde taget fra hende.

Vi skal more os, vi skal have det sjovt.

Klienter synliggøres

I denne fase af udviklingen betød synliggørelse af de åndssvage og de resultater, man kunne opnå, ret meget. Her henvises ved fodnoter og en kort redegørelse for nogle arrangementer.

1. Hvert år i juni måned afholdtes en havefest.

2. Ved et årligt afdansningsbal præsenterede klienterne deres færdigheder med ret så moderne danse. Det så flot og festligt ud, når man på bedste traditionelle danseskolemanér marcherede ind, for derefter at kaste sig ud i dansens glæder.

3. Et «patientorkester,» (Oasens betegnelse) spillede op til dans ved fester i kirkesalen. Instrumenteringen var enkel – vaskebræt o.l.

Repertoiret ligeså, med tre – fire af de kendte:

Ritsch – ratsch filliong gong gong, og damerne, de løfter op osv.

4. En gymnastikopvisning, hvor alle gymnaster var iført lidt for velsiddende træningsdragter. Personligt var jeg ret imponeret af disse opvisninger, da jeg ikke var i tvivl om det kæmpearbejde, der lå forude. Klienterne nød at optræde, alt var lutter idyl.

5. Hvert år i december udstilledes beboernes arbejder på en julebazar og forsøgte solgt.

Gymnastik – smøleri – samarbejdsvanskeligheder

En lærer bestred disse aktiviteter. Hun var fra det bedre borgerskab optrådte ubevidst, tror jeg, præget af sin fortid i et overklasse miljø, meget bestemt og myndigt.

Uafladeligt var der gnidninger, utallige liter olie måtte jeg gyde på oprørte bølger og ikke så få vognfulde sand blev brugt for at slukke bålene. Her var samarbejdsproblemer, så det baskede, og de blev ikke mindre med årene. Læreren opfattede mig vist som en nathue, fordi jeg prøvede at undgå hundeslagsmål.

Men hvad var galt?

Et evindeligt problem var, at afdelingerne ikke fik sendt eleverne frem til undervisningen til rette tid og i rette stand (omklædte).

Dette smøleri vender jeg tilbage til flere steder.

I denne brydningstid må man lige huske på, at de mange ældre plejere var rekrutteret fra Folkeskolens nederste klassetrin, de havde i mange år måtte arbejde under elendige forhold og havde mere eller mindre opgivet håbet. De var resultatet af panden mod muren effekten.

De forstod ikke det nye i tiden, noget reaktionært ville de bevare tingenes tilstand, det gik jo trods alt. Dette er en meget hård karakteristik, og den er i flere henseender meget uretfærdig, fordi jeg ikke én, men mange gange oplevede, at disse lidt gammeldags typer havde et hjerte af guld, og at de på trods af ofte helt umulige arbejdsbetingelser alligevel fik opbygget et forhold til den enkelte beboer, der gav denne en tryk og harmonisk tilværelse. Gang på gang har jeg oplevet, at netop disse mennesker kæmpede som løver for at varetage beboernes tarv – deres ve og vel. Men bagstræberiske var de, og de følte sig ofte diskrimineret og tilsidesat af de bedrevidende og «frembrusende» pædagoger. Mindreværd var fremtrædende, der var himmelråbende forskel på arbejdstid og aflønning, ingen værdsatte tilsyneladende deres arbejde. Derfor, om ikke de direkte saboterede undervisningen, så trak de i trådene, så der ofte gik mere kage i det end strengt nødvendigt.

De mange brydninger (konflikter) med dertil hørende meningsudvekslinger sluttede med, at jeg på møder med omsorgspersonale gjorde rede for skolens holdninger. Denne åbne meningstilkendegivelse var uvant for det ældre omsorgspersonale, men gav på lang sigt resultater, idet vort samarbejde blev konkretiseret.

Men snart lød nye toner. De nye kuld af omsorgselever var nu gennemgående udgået fra Folkeskolens realklasser, enkelte var endog studenter. Da uddannelsen på Personalehøjskolen i de glade tresser havde medbestemmelse, medindflydelse og medansvar på tapetet, var der mere end kog i gryderne.

De unge var lydøre, de havde deres egne opfattelser og var oprørske, når de blev konfronteret med institutionens kæft, trit og retning. De blev murbrækkere og dermed et særdeles kraftigt indslag i fremskridtets tjeneste.

Lærernes holdninger:

Skolens resultater er afhængig af de personer, der til daglig omgiver og drager omsorg for vore fælles elever. Hvis vi sammen udnytter vor fælles styrke på de områder, hvor vi kan sætte ind sammen, kan vi opnå resultater. Her skal være tale om et samarbejde, hvor alle er ligeværdige. Opfat dette som, at vi helt og fuldt anerkender omsorgspersonalets pædagogiske betydning.

1. En boafdeling er for skolen sammenlignelig med et privathjem og skal respekteres som sådan.

2. Mellem boafdelingens personale vil der altid være mindst én, der har et særligt godt forhold til vor elev. Vi betragter denne som elevens forældreerstatning.

3. Vi vil gå aldrig imod denne persons ønsker, men vil prøve igen og igen at komme med forslag. Vi vil lade vedkommende tænke over tingene, enighed er en af mange forudsætninger for positive resultater. Den endelige beslutning bør ligge hos forældre eller erstatningen for disse. De har hovedansvaret.

4. Vi tramper ikke rundt i et privat hjem som en elefant i en porcelænsbutik? Vi er et tilbud, intet andet, vil man ikke tage imod tilbuddet, er det jeres ansvar, vi kører på andre steder, der er jo mere end nok at tage fat på. Altså vi overser, vi ignorerer, vi bruger ikke kræfter på ørkesløse slagsmål.

At vi konsekvent levede op til denne erklæring skabte et frugtbar og positivt tværfagligt samarbejde til gavn for klienterne, i klar modsætning til samarbejdsvanskeligheder mellem omsorgspersonale og pædagoger på andre centralinstitutioner.

Skolens klare tilkendegivelse af dyb respekt for omsorgspersonalets arbejde, skabte et tillidsforhold, som gav grobund for et godt samarbejde i de næste mange år. MEN! Hvordan opfattede omsorgspersonalet skolens pædagoger?

Fester, som de havde været

Forstanderinden afholdt med omsorgspersonalet en havefest sidst i juni, alt personale var på benene for at få dette kæmpearrangement med mere end 1000 deltagere til at lykkes. Ikke mindst det lunefulde sommervejr kunne volde problemer. Derudover afholdt man baller to til tre gange årligt, hvor patientorkestret leverede det musikalske indslag, hovedsagelig med et repertoire som: Først den ene vej og så den anden vej, og damerne, de løfter op osv.

Herudover var der årstidsfesterne som fastelavn med tøndeslagning, og hvor alle var maskerede. På mig virkede det første gang grotesk. Mortens Aften og juletræsfest. Traktementet var varm chokolade med lagkage og boller og som afslutning en rød eller grøn sodavand.

Herudover tilbød forskellige amatørteatre at optræde, men her skortede det på at dække deres faktiske udgifter. Opfat ikke denne beskrivelse som nedsættende på nogen måde, en hær af personale ydede en formidabel indsats ofte efter en lang arbejdsdag, mange kom hjemmefra, mange tog deres børn med, og der var en glad og hyggelig stemning.

Man kendte jo ikke andet. Jeg spurgte omsorgselever, om de havde forslag til en anden form for underholdning og inden længe væltede det ind med forslag; problemet var blot, det måtte ikke koste penge.

Selvfinansering

Jeg blev kaldt til et møde, hvor den sociale afdeling førte an. Sagen var den, at en familie til en af beboerne igennem en længere periode tog familiemedlemmet hjem, men når invalidepensionen og andre støtteordninger var udbetalt, blev han desværre efter få dage så vanskelig at have i det lille hjem, at man var nødsaget til at sige tak for lån, indtil næste udbetaling fandt sted.

Medarbejderne var mildest talt og med god grund forargede. Sagt kort, man tog familiemedlemmet hjem, beslaglagde hans invalidepension og returnerede ham med tak for lån, når pengene var indkasseret. Familien blev indkaldt, de prøvede at spille opofrende, uvidende og lidt dumme, men hurtigt viste det sig, at de kendte alle paragrafferne.

Under samtalen nævnede et familiemedlem, at de egentlig også gerne havde set, at klientens lommepenge blev udbetalt til dem.

Vi skar ret igennem og besluttede, at når familien tog klienten hjem, blev der betalt bagud for det antal dage, han havde opholdt sig hjemme hos dem. Beregningen gik på det samlede månedlige beløb divideret med det antal dage, de havde taget sig af ham.

Herefter så hverken klient eller vi den omsorgsfulde familie mere. Kort tid senere blev jeg kaldt til et nyt møde, igen var der en udbredt forargelse til stede. Sagen var i al sin enkelthed, at pårørende til en klient, hvis eksistens de end ikke havde anet, skulle arve dennes efterladenskaber, som var en meget stor pose penge, nemlig ubrugte lommepenge.

Når lommepenge ikke blev brugt var det da udtryk for et sløvt personale?

Jeg var mildest talt overrasket og forbløffet og egentlig også vred, for hvorfor havde omsorgspersonalet ikke fået alle disse rare penge fyret af på en eller anden måde. Uvidenhed – ugidelighed?

De «sørgende» efterlodte familiemedlemmer blev enige med os om, at det rigtigste var at skænke beløbet til afdelingens beboere.

En brat opvågnen

Det faldt ikke svært at få vor administration til at lave en opgørelse over, hvad hver enkelt klient havde stående af sammensparede eller rettere ubrugte lommepenge. Vi fik et mindre chock, det var formuer, med navn og adresse, som derfor senere gik tilbage i en altid grådig statskasse. Resultatet blev forelagt hver enkelt afdeling og på næste afdelingsleder-møde bad jeg om forslag til at få fyret alle de dejlige penge af.

Vi spurgte er det i orden, hvis:

- 1.** Skolen udfærdiger fuldmagter, som klienten kan underskrive? Skolen kan forsøge at lære eleverne at skrive deres navnetræk (et kryds var egentlig nok) så kan I gøre, som I lyster uden skolens eller andres indblanding.
- 2.** Vi (og det blev skåret ud i lyseblå neonrør, at vi, var os alle) afholder fester, og lader beboerne købe billet: Dermed er de med til at dække udgifterne.
- 3.** Vi lader beboerne gå til frisør ude i byen (institutionen havde egen herre og damefrisør – ufortjent kaldet hundeklipperen) og man kan måske lade dem købe deres eget tøj.

4. Man foretog nu skovture eller fælles udflugter til Bakken, Tivoli, og hvad man ellers kunne finde på?

Man var fri for at tigge centerledere.

Et fest og underholdningsmønster blev skabt

Køb din billet ved indgangen

Alle nye tiltag eller initiativer fra skolen forelagde jeg først forstanderinden og derefter for boafsnittene. Skolen foretog sig intet, som ikke på forhånd var drøftet og intet som vi ikke var enige om. En til to gange om måneden blev fremvist film og da beboerne kunne fremsætte ønsker om hvilke film, de ville se, blev repertoiret derfor Gøg og Gokke, Fy og Bi og ikke mindst Chaplin films.

I første omgang kørte vi ønskeprogrammerne suverænt fra skolelederkontoret, men da der var mange, der ville gøre en indsats, fik vi hjælp udefra, primært fra omsorgspersonalet. Baller blev afholdt en gang om måneden og da et lokalt rock og pigtrådsorkester måtte siges at have været en succes og indtægterne ved billetsalget rimeligt, blev forskellige mindre orkestre engageret.

Et af de dyreste orkestre var Pappa Bues Jazzband,

5.000.- kr. Kunstnerne blev grebet af stemningen, og da beboerne meget gerne ville optræde tog de kunstnere og musikere ved hjertet. Derfor blev der gerne overtid ud over det planlagte. En slager gik igen i disse år, vistnok lille sommerfugl, med et omkvæd, der lød som: «Den hænger nedad». Megen grinen.

Hvor meget, man forstod ved jeg ikke, men glade var man. Afdelingspersonalets aftenhold kom i knibe, da de skulle lægge i seng inden de kunne drage hjem og flere var afhængige af offentlige transportmidler, men man løste problemerne uden at brokke sig. Forstanderinden stillede som regel en spånkurv med bajere til kunstnerne, den var dækket med en nydelig dug for at sløre det noget syndefulde tilbud. Da hun havde et vågent blik for tørstige sjæle, oplevede vi tit en opløftet stemning blandt de udøvende kunstnere.

En dag spørger jeg hende:

«Synes De ikke, det er noget diskriminerende at byde store, voksne mænd på chokolade og rød sodavand? Kan vi ikke sælge pilsnere?» Hun havde en del indvendinger, den væsentligste var, at virkningerne af den megen brug af psykofarmaka blandet med spiritus var ukendt.

Derfor var hun imod. Men hun gik ind for, at vi opstillede boder, hvor festdeltagerne kunne købe diverse læskedrikke. Det var en god anledning for lærerne til også her at træne pengeregning.

Under en fest kommer forstanderinden til mig og spørger:

«Jeg kan ikke se, at her er pilsnere, hvorfor ikke? De går jo ind for det».

«Ja, Men det gjorde De ikke, her kommer ikke alkohol ind, før De siger ja».

Hun foreslog, at vi ved næste fest prøvede med lyse øller. Det gjorde vi, og det blev en noget munter aften, da mange beboere nedsvælgede øllerne med højt løftet arm og lidt efter optrådte tilsyneladende med kæmpebrandter. Men resultatet blev en udvidelse af tilbud, hvilket også kunne spores hos den tørstige del af medarbejderne.

Klubvirksomhed

Omsorgselever foreslog, at vi startede en klub. Problemet var blot, at der var ikke penge budgeteret til løn eller materialer. Vi blev enige om at gå i gang, og lade klienterne betale et yderst beskedent klubkontingent ud af deres lommepenge. Da det blev en succes, som alle var enige om, var de bevilligende myndigheder meget lydhøre, således at næste sæson kørte to klubber med løn og en rimelig bemanning. Til sidst kørte tre klubber med vidt forskellige tilbud, her var både noget for de unge og for de ældre. Mange syntes tre klubtilbud var fråde, men der var for mig to åbenlyse fordele. Den ene var, at beboerne for første gang i deres tilværelse kunne vælge og for det andet, at der klubberne imellem var en vis konkurrence.

Var der ikke tilstrækkeligt mange medlemmer, blev den lukket.

Darwins lov: «Kun den stærkeste overlever.»

Klubvirksomheden blev senere helt og aldeles overtaget af omsorgspersonale. Svømningen var også startet uden bevillinger, og der lød flere kritiske røster fra fagforeningsmindede personer, som noget bebrejgende hævdede, at arbejdet skulle have været aflønnet fra første færd.

Selvfølgelig skulle vort samfunds magthavere på forhånd have forudsat denne udvikling, som heller ikke vi kendte, og have sørget for, at bordet var dækket med bevillinger på rette plads. Selvfølgelig ville jeg som alle andre helst sætte mig til bords og nyde de tilberedte retter. Ingen drømmer vel om at gå ud og grave kartoflerne op, skrælle dem og bruge timer på madlavningen, hvis det hele var serveret. Jeg tror ikke, vi havde nået ret meget, hvis vi skulle afvente, at budgetter med mere kom på plads ad kommandovejene.

Vor strategi havde flere fordele:

Vi kunne prøve os frem, var vore eksperimenter en succes, slog vi på tromme, var de en fiasko, lukkede vi og holdt vor mund. Når et tiltag fungerede, kunne vi invitere de folk, der sad på mellemstationer ud og vurdere. Alle, jeg mødte i bureaukratiet lindede sagerne igennem de snørklede forretningsgange, ingen nænnede at lukke for noget, de kunne se var til gavn og glæde. Som altid, når faggrupper skal varetage deres egne interesser er de etisk og moralsk hæmmet på forhånd. For os var de svageste grupper i vort samfund i klemme, skulle vi yde, måtte vi i første omgang betale ved at arbejde uden løn.

Et er teori og idealer, et er romantik, et andet er virkeligheden.

Tilbud? Hvilke muligheder havde vi? Hvilke behov havde eleverne? Nogle grundlæggende træk:

Fysisk træning

- 1.** Umiddelbart var jeg på hjemmebane, dette var noget jeg vidste en del om. Når jeg planlagde et holds træningsprogram, kunne jeg spare forberedelsestid i en længere periode
- 2.** Træningen kunne varieres, således, at vi kunne tilfredsstille flere behov, i første omgang dog kun for de rent fysiske aktiviteter.

Indirekte fordele

En enkelt lærer kunne aktivere store dele af institutionens beboere og personale på godt og på ondt. Læreren skabte debat. Skolens administrative timetal blev udregnet ud fra antallet af elevtimer. Da en lærers enetime havde samme værdi som en enkelt elev ud af f. eks. 20 på et gymnastikhold, behøves ikke den større matematiske videnskab for at kunne indse, at de store hold simpelthen var en guldgrube.

Ulemper – faremomenter

Al fysik træning indeholder en fare for at skade eleven. Det gælder især her, hvor eleverne ikke altid er i stand til at vurdere, om deres præstationer kan resultere i «overtræning». Men specielt, når der også er tale om fysiske handicap, må man være agtpågivende.

Derfor var et snævert samarbejde med lægeafdelingen nødvendig. Lægerne nærrede naturligt nok i starten en vis skepsis til vor formåen og forlangte i indkøringsfasen med god grund at blive orienteret om aktiviteterne.

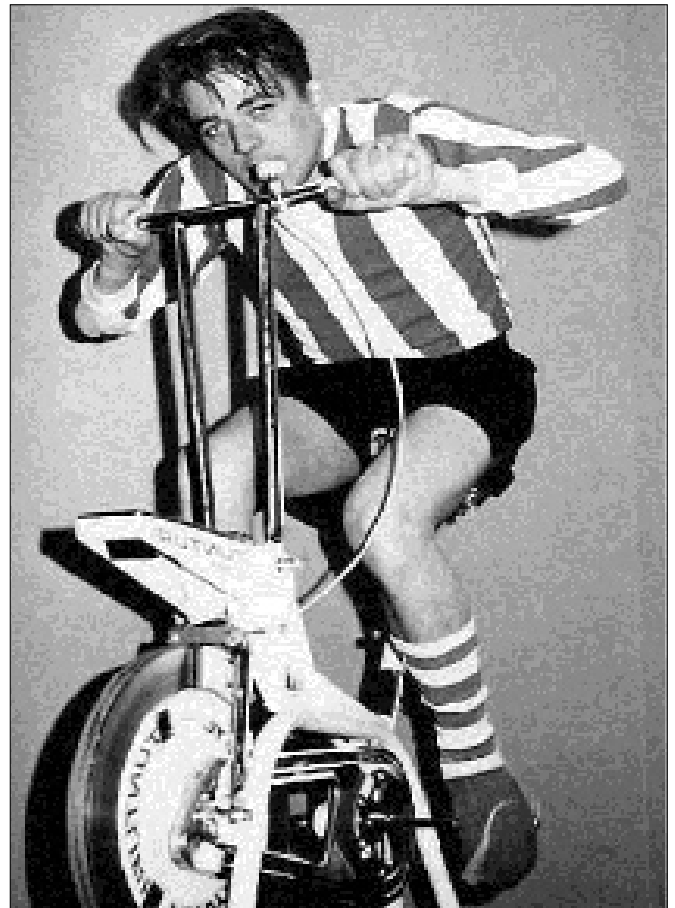
Men som tiden gik afløstes denne kontrolforanstaltning af lægehenvisninger til spastikerafdelingens fysioterapeuter og et nyt frugtbart samarbejde med disse så dagens lys.

Træningsprogrammerne udviklede sig hele tiden, fordi vi lærte at tilpasse dem til den enkelte elevs behov. Det vil være synd og skam, hvis jeg nu vil påstå, at vi grundigt analyserede behovene, og tilrettelagde en højere strategi.

Vi tog en snak, planlagde i grove træk for straks at gå i gang.

Vi prøvede os frem. Det gav erfaringer og dem byggede vi på.

Mange elever var overvægtige og absolut ikke vant til at røre sig.

Programmerne blev simple. De skal have sved på panden. Flere manglede selvtillid, turde ikke prøve noget nyt, derfor prøvede vi konsekvent at bryde grænser, vise eleven, se du kan jo godt. Dette gav senere resultater, mange højst uventede og i funktioner, vi end ikke havde drømt om.

Blandt de debile var der ofte kontroverser og optræk til slagsmål, da de var følelsesmæssigt belastede, flere havde jo lidt nederlag og var rigeligt forsynede med neurotiske eller psykotiske træk. Der var ofte konflikter og øretæver i luften.

Den grundlæggende model for disse lektioner var:

a. opvarmning, som i det store hele var frie, legende bevægelser (dans eller rytmik) til god musik;

b. styrke og smidighedstræning, hvor vi i salen havde stationer, som kunne være motionscykel, håndvægte, sandsække i diverse størrelser til benøvelser, ribbe og øvelser på balancebom og balancebrædder, men sidst og ikke mindst øvelser med bolde eller små sandposer.

c. Som afslutning afspændingsøvelser.

d. Eleverne måtte hjælpe til med at slæbe grejet frem og tilbage og her opdagede vi, at mange af de sprogligt retarderede ikke forstod simple instruktioner. Her var altså også nogle uopfyldte behov.

Det vender jeg tilbage til.

De mest almindelige motionsredskaber blev brugt på alle hold.

Langsomt byggede vi styrke og udholdenhed op.

På et eksternt værksted drøftede vi mulighederne for at starte et tilsvarende projekt. Nu er jeg jo af dansk afstamning, siger man, og var ikke overrasket over indvendingerne.

Man ville så gerne, de ville have godt af det, men der var ikke megen plads og endelig klientellet var simpelthen for dårligt. Træt af denne typiske, danske pølsesnak skar jeg igennem bolledejen og udbrød:

«Et af mine hold på Oasen er betydeligt sværere handicappet end klientellet her, hvis personalet kan udføre de samme øvelser som mit hold, giver jeg en kasse øl, taber I, skal jeg have bajerne».

Den hoppede de på. Disse halvfede, laskede medarbejdere brød sammen, da de med benene skulle løfte sandsække a 5 kg. De handicappede kørte bare derudad. Værkstedet indførte både gymnastik og svømning.

Ældre også i kørestol fik gymnastik –
rytmik. Spild af penge?

Undervisning = stimulation kan være utroligt mange ting. Parkering af senil dement foran fjersynet med Anders And udsendelser er bare én, også kendt fra forældres omgang med deres børn.

Forebyggelse af elendigheder er ikke det, vort samfund bruger flest penge på. Da jeg selv ikke længere kunne klare et stort hus med en stor have, drøftede kone og jeg vore muligheder. Vi drog ud, så på plejehjem og blev enige om, at vi ikke ville begraves levende.

Dette, at man dag ud og dag ind sidder med ligestillede og glør på den samme vægs fluelorte, er ikke stimulerende. Hvor lidt det end er, har selv de ringeste aktiviteter, blot de er lystbetonede, en betydning for, at individets aktivitetsniveau ikke forringes. Da vi kunne manøvrere lønomkostningerne over i Fritidslovens regi, blev også de ældre rørt. Her er en af dem.

Vi havde ikke lærerkræfter til blot nødtørftig at dække behovene. En omsorgselev foreslog på et tidspunkt, at hun kom med sin klient, og at hun selv forestod træningen af ham efter vore anvisninger. På den måde blev vi ikke belastet.

Det blev indledningen til et tværfagligt samarbejde og senere, at vi fra afdelinger ligefrem havde fast personale mestendels omsorgselever.

Det blev én af mange forudsætninger for, at den svære begyndelse med svømning kunne gennemføres med held.

Tværfagligt samarbejde

Denne omsorgselev var sportsudøver på eliteplan, og havde en langt større viden om fysisk træning, end jeg havde. Hendes klient var psykotisk, præget af angst. Hun havde ikke blot tilrettelagt, men gennemførte også et omfattende oplæringsprogram.

Omhyggeligt havde hun nedfældet sit arbejde i en rapport og bad om at få den ført til journal. Hun røg i syltekrukken. Lægeafdelingen nægtede med den begrundelse, at hvis Gud og hvermand kunne skrive til journal, ville der ingen ende blive på skriveriet.

Jeg havde meget nøje læst hendes rapport og vurderede, at der var så mange guldorn, at andre, der ville gøre en indsats, kunne have glæde af den til gavn for andre klienter.

Jeg blandede mig, rapporten kom til journal. Pigen ønskede et behandlingsmøde, hvor hun redegjorde for sit arbejde, og hvor man kunne drøfte hendes arbejde. Skolen mangfoldiggjorde hendes rapport og et behandlingsmøde blev annonceret med hendes redegørelse på dagsordenen som punkt 1. Den sædvanlige kødrand af eksperter indfandt sig, men da omsorgseleven skulle begynde, blev hun afbrudt af en læge og gjort bekendt med, at man havde ikke tid til at høre på hende.

Lægen blev gjort opmærksom på, at hvis hun havde ulejlighet sig med at læse indkaldelsen og havde forstået den, burde hun være blevet væk, så hun ikke spildte vor tid med denne overflødige diskussion. Hvis hun ikke ville deltage i mødet, som var indkaldt af skolen og som det var annonceret, var det hende frit for at forlade det. Hun skred. Vi gik i gang. Skolens handlemaner fik konsekvenser fremover, da den affødte en lang række diskussioner om moral og etik, ikke kun mellem omsorgseleverne, men også mellem omsorgspersonalet.